

NOTITIE

Coöperatie Duurzaam Haren
J. Gernaat
p/a/ Clusiusweg 1
9751 PN Haren (Gn)

DATUM: 6 september 2022
ONS KENMERK: 22-0536/22.06675/AnnBa
AUTEUR: A.R. Balk
PROJECTLEIDER: A.R. Balk
STATUS: concept
CONTROLE: J.H. van der Heide

Notitie ecologische effecten Polycultuur Zonnepark de Mikkellhorst

Coöperatie Duurzaam Haren heeft een zonnepark laten bouwen naast de Mikkellhorst Zorgboerderij te Haren; genaamd Polycultuur Zonnepark de Mikkellhorst. Bureau Waardenburg heeft in 2018 op basis van een oriënterend veldonderzoek (d.d. 12 april) en bronnenonderzoek de effecten van deze ingreep op beschermde soorten en gebieden beoordeeld in het kader van de Wet natuurbescherming (Schepp & Berg, 2018). Alle effecten op beschermde soorten die voorkwamen in de nabije omgeving konden worden gemitigeerd waardoor geen ontheffing nodig was.

Bij dit zonnepark wordt niet ingezet op grootschaligheid en een optimale opbrengst per vierkante meter aan energie. De opzet is het opwekken van duurzame energie, met daarnaast functies voor het produceren van voedsel en sociale werkgelegenheid. In dit kader was de Coöperatie Duurzaam Haren benieuwd of al effecten konden worden vastgesteld op (beschermde) soorten flora en fauna binnen en rondom het zonnepark. Op 19 juli 2022 is een nieuw veldbezoek gebracht om de natuurwaarden van het park globaal te inventariseren. Hieronder worden relevante soortgroepen behandeld; soorten die voorkwamen in 2018 of 2022 tijdens de quickscan, of die bekend zijn uit literatuur zoals onderzoek door Bureau Biota en Bureau Waardenburg in de nabije omgeving.

Voorkomende soorten

Libellen

Tijdens het veldbezoek werd de houtpantserjuffer (*Chalcolestes viridis*) waargenomen. Het voorkomen van deze soort is te linken aan bomen zoals de zwarte els langs de watergang. Deze soort legt haar eieren in takken boven het water. Ook waren enkele bruinrode heidelibellen aanwezig (*Sympetrum striolatum*). Bekend uit de watergangen naast het plangebied is de groene glazenmaker (*Aeshna viridis*). Dit is een soort van de Habitatrichtlijn die als enige libel een specifieke waardplant heeft; krabbenscheer. In dit kader worden deze sloten met krabbenscheer regelmatig onderzocht (Bureau Biota, *nog niet gepubliceerd*). De gegevens van 2022 zijn op moment van schrijven nog niet bekend. In het verleden was ook de gevlekte witsnuitlibel (*Leucorrhinia pectoralis*) bekend in dit gebied. Deze soort valt ook onder de Habitatrichtlijn. Momenteel lijkt het erop dat deze soort nog af en toe voorkomt. Een andere soort die voorkomt is de bruine glazenmaker (*Aeshna grandis*). Deze kan worden gezien als begeleidende soort voor de groene glazenmaker.

Tijdens de bouw van het zonnepark was tijdelijk een zanddam gemaakt voor het transport van materiaal over de sloot heen. Deze belemmerde de doorstroming van water, essentieel voor de krabbenscheer-vegetatie. Na melding hiervan is de dam vrij snel verwijderd en heeft er geen negatief effect opgetreden op de krabbenscheer. De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer van de sloten, inclusief de krabbenscheer. Vanwege de groene glazenmaker dient dit zorgvuldig te gebeuren. Bureau Biota geeft hier ook advies voor na afloop van hun onderzoek. Binnen het plangebied blijft nog voldoende ruimte aan de slootkanten over voor libellen om uit te sluipen en te foerageren. Naar verwachting heeft het zonnepark geen negatief op de plaatselijk voorkomende soorten libellen.

Grondgebonden zoogdieren

Vanuit de NDFF zijn in de omgeving diverse algemene soorten bekend zoals ree, vos, egel en diverse soorten muizen. Meer bijzonder zijn de rode lijst-soorten hermelijn en wezel. Vanuit een onderzoek voor gemeente Groningen zijn in de nabijheid bever en otter bekend. Er is naar verwachting te weinig open water rondom het plangebied voor de otter en bever. Van deze soorten zijn ook geen sporen aangetroffen. Wel werden vele "putjes" aangetroffen. Dit is vrij typisch voor dassen, al leken deze putjes enigszins smal en is das niet algemeen rondom Haren. Er is één das, mogelijk met burcht, bekend op zo'n 500 meter afstand uit 2018 (Berg & Jipping, 2018). Verder werd een vers uitgegraven wespennest gevonden. Op een nabij gelegen raat lag een uitwerpsel wat doet denken aan bunzing.

Figuur 1 links één van de vele “putjes” (mogelijk van das), rechts de wespenraat met uitwerpsel en liniaal ter aanduiding van de grootte

Het gebied is geschikt voor deze soort door het kleinschalige landschap en aanwezigheid van sloten. De bunzing is een vrij aquatische marterachtige die bijvoorbeeld graag kikkers eet. Van de das en/of bunzing zijn in 2018 geen sporen aangetroffen. Zonder wildcamera is het niet helemaal zeker welke van deze soorten gebruikmaakt van het gebied. Voor beide soorten zou hun voorkomen een interessante ontwikkeling van het gebied betekenen.

Amfibieën

In de sloten komt de poelkikker voor. Dat is ook in 2022 vastgesteld tijdens onderzoek voor de gemeente (Schepp et al., 2022). Vermoedelijk overwintert deze soort (deels) binnen het plangebied in bijvoorbeeld muizenholletjes.

Figuur 2 links de vegetatie in het noordoostelijk deel van het zonnepark, rechts enkele wilgen die geknot zullen worden

Vegetatie

Onder de zonnepanelen groeit grotendeels vegetatie zoals grassen doordat de panelen niet dicht op elkaar staan en er blijkbaar voldoende licht en water op de bodem komt. Er groeien kruiden en verschillende typen gras, maar er staan ook planten die wijzen op een voedselrijke grond zoals ridderzuring en pitrus. De slootkanten zijn het meest interessant

voor planten. Hier kunnen soorten worden gevonden zoals grote ratelaar, een halfparasiet van grassen, waterviolier en zwanenbloem. Ook kamgras komt in de omgeving voor (Schepp et al., 2022).

Advies

Libellen (& insecten)

Voor libellen is het aan te raden om maaiwerkzaamheden tussen april en september niet in de vroege ochtend uit te voeren. Pas uitgeslopen libellen kunnen hierdoor sneuvelen. Variatie in maaibeheer (hoogte, frequentie en oppervlakte) creëert verschillende microhabitats voor met name insecten. Libellen kiezen bijvoorbeeld de meest luwe plekjes om uit te sluipen, zeker bij wind. Dit is hun meest kwetsbare moment, doordat hun lichaam en vleugels op dat moment nog zacht zijn. Een kleine inham in de vegetatie kan ze behoeden voor een nadelige windstoot. Door maaisel pas na 24 uur te verwijderen, kunnen rupsen en andere insecten “vluchten” en worden ze niet uit een gebied verwijderd. Het maaisel moet wel verwijderd worden, zodat het gebied langzaam verschraalt en er meer zeldzamere soorten zullen gaan voorkomen.

Vegetatie en voedselproductie

De bessenstruiken en aangeplante bomen zijn deels afgestorven. Mogelijk is het voor deze soorten plaatselijk te droog en zijn ze overgroeid door grassen en kruiden. Maaien en afvoeren volgens een versimpelde versie van het sinusbeheer zou de kruidenrijkdom in het gebied kunnen vergroten.

Om de functie van voedselproductie te stimuleren zouden enkele soorten bomen en struiken kunnen worden toegevoegd aan het plangebied. Namelijk lage kers-, appel- en perenboompjes of hazelnoot. Deze kunnen ook in het noordoostelijk deel worden geplaatst. Ook dieren maken hier graag gebruik van. Hier is ook al een klein aandeel braam aanwezig. Voor broedvogels vormt braam een ideale broedplek dankzij de bescherming van doorns.

Grondgebonden zoogdieren

Voor marterachtigen (bunzing, maar ook hermelijn en wezel) en egel zou de aanleg van een flinke takkenhoop een verblijfplaats binnen het gebied kunnen creëren. Dit kan met vrijgekomen snoeimateriaal. Van belang is het gebruik van enkele grote takken zodat voldoende open ruimte binnenin de hoop aanwezig is. Momenteel staat er een hek rondom het gebied, hierdoor blijft de rust behouden. Dit is gunstig, omdat de meeste soorten zoogdieren vrij schuw zijn. Met name honden in het gebied zouden veel verstoring brengen. Zowel hun geur, geluid als hun jachtinstinct kan niet alleen voor verstoring zorgen, maar ook voor slachtoffers onder bijvoorbeeld broedvogels.

Literatuur

Berg, G.J. & K.D. Jipping 2018. Effecten van de aanleg van een zonnepark op beschermde soorten op een locatie aan de Grootslaan, te Haren. Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming. Bureau Waardenburg Rapportnr. 18-313. Bureau Waardenburg, Haren.

Schepp, K.L., G.J. Berg, A.R. Balk & J.P. Doef. 2022. Ecologisch onderzoek in het gebied rond de Mikkelhorst te Haren. Bureau Waardenburg, rapportnr. 22-157. Bureau Waardenburg, Haren.

Schepp, H.L., 2018. Natuurtoets project aanleg zonnepark Mikkelhorst te Haren. Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming. Bureau Waardenburg Rapportnr. 18-120. Bureau Waardenburg, Haren.

Voor vragen over deze notitie kunt u contact opnemen met J.H. van der Heide.

Akkoord voor uitgave: Kwaliteitszorg Bureau Waardenburg bv
Ir G.H. Bonhof

Paraaf:

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Coöperatie Duurzaam Haren

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Lid van de branchevereniging Netwerk Groene Bureaus. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is gecertificeerd door EIK Certificering overeenkomstig ISO 9001:2015. Bureau Waardenburg bv hanteert als algemene voorwaarden de DNR 2011, tenzij schriftelijk anders wordt overeengekomen.

Bureau Waardenburg, Varkensmarkt 9 4101 CK Culemborg, 0345 51 27 10, info@buwa.nl, www.buwa.nl